

Knjiga na stolu

DENIS DERK

Roman iz kojega se može učiti o ruskoj stvarnosti i načinu razmišljanja

Ruski književnik Viktor Pelevin, sad već pripadnik srednje generacije, dobro je poznat hrvatskim čitateljima. U hrvatskim knjižnicama osam je njegovih prevedenih djela (ako sam dobro izbrojio), a među nakladnicima prednjači Disput. No ovih je dana Matica hrvatska u atraktivnoj biblioteci Koloplet svjetske proze objavila Pelevinov roman "Metuzaleмова svjetiljka ili posljednja bitka masona i čekista" iz 2016. godine u prijevodu Gabrijela Jurića. Taj se roman, svakako, ne može jednako čitati prije i poslije ruske invazije na Ukrajinu, pogotovo zato što on tu invaziju i najavljuje, sa svim njezinim implikacijama zbog kojih euro danas vrijedi kao i dolar, a Europska unija sa svojim navodno izdašnim resursima strepi od zime. "Metuzaleмова svjetiljka" politički je ili ako hoćete gospodarski ili još točnije rečeno geostrateški roman. Bavi se američkom dominacijom u suvremenom svijetu koja sada već traje gotovo cijelo stoljeće i njezinim demontiranjem. Naravno, mudri je Pelevin, što se tehnike pisanja tiče, odličan pisac, a oboružen je raznoraznim znanjima (pa nastudirao se i na prirodnim i na društvenim fakultetima iako, čini se, nikada nije dospio do diplome). Stoga mu ni ovaj roman nije opterećen dnevnom politikom, ali se na mahove može čitati kao doktorat nekog ekonomista koji ne želi postati dobro plaćeni birokrat Svjetske banke niti dobiti Nobelovu nagradu za ekonomiju, ali želi biti prorok globalnog dometa.

Dakle riječ je o glasu gotovo metafizičke istine koju nam prešućuju iskvareni filozofski gurui sa Zapada koji vole hotele s pet zvjezdica, trendovske koktele i mlade studentice. Ne mogu se u jednom novinskom tekstu spomenuti sve teme koje Pelevin uvjerljivo obrađuje u svom opsežnom romanu koji je podijeljen u četiri povezane i zaokružene priče. Bavi se primjerice primatom koji je u svjetskoj ekonomiji dolar oduzeo zlatu. Zlatu koje je stoljećima bilo nadomjestak za valute koje ipak imaju promjenjivu vrijednost i trajanje. Mešetarenje zlatom opsesija je i Markijanu Možajskom, homoseksualcu kojem je otac bio moskovski hipli, a majka djevojka koja je sina neobična imena po brzom postupku prosljedila u tetinu obitelj. Markijan je mešetario zlatom, ali je imao i znatne gubitke, pa se zamjerio moćnim klijentima, među njima i generalu Kapustinu koji se provlači kroz sve četiri priče kao podsjetnik na dugu ruku i moć bivših sovjetskih obavještajaca koji su preživjeli sve političke mijene i danas su jači nego ikada. I u Pelevinovu romanu i u stvarnosti. Točna je autorova opaska s početka knjige da se radnja romana odvija u paralelnom svemiru te da su sve sličnosti s njim košmarni san. Ali košmarni je san u međuvremenu postao stvarnost. I točno je da se autor ogradio od stavova i ukusa svojih likova, spominjući i kabalističke znakove "alfa beta". Ali točno je i to da ta ograda nije

'Metuzaleмова svjetiljka'

Viktor Pelevin, Matica hrvatska, preveo Gabrijel Jurić, izvršna urednica Romana Horvat, cijena 150 kuna

bila nužna, jer to se podrazumijeva, barem u onom dijelu svijeta u kojem pisci ne mogu tako lako završiti u dugogodišnjim zatvorima zbog pisanja. Ili izražavanja svog mišljenja. A veliko je pitanje spada li Rusija u taj dio svijeta i bi li to "izmišljeni" likovi poput Kapustina dopustili. Istina, Pelevin se koristi ironijom i karikiranjem sadašnjice, pa i one ruske, ali neke su se njegove rečenice iz "Metuzalemske svjetiljke" obistinile puno prije nego što je to itko mogao zamisliti. I to nije šala.

Pelevin se u svom romanu ne bavi samo geopolitikom i nadmetanjem ruske i američke strane. Žuljaju ga i druga pitanja, recimo feministički pokret i LGBT zajednica, o čemu njegovi likovi zauzimaju krajnje radikalne stavove, baš kao i o političkoj korektnosti koju uspješno ismijavaju zaobilazeći je. Pri tome se autor virtuosno igra riječima i njihovim značenjima, seli svoje likove iz jednog u drugo povijesno vrijeme pišući svoj roman u raznim žanrovskim i stilskim registrima u kojima se ponekad doista jako teško snaći. No Viktor Pelevin autentičan je glas Rusije. I budući da svijet barem za sada ne može bez ruske nafte i plina, ne može ni bez ruske literature iz koje se može jako puno naučiti o ruskoj stvarnosti, ruskoj (slavenskoj) duši i ruskom načinu razmišljanja. Koji je različit od europskog ili američkog, naravno. A otkada to politički korektnoj civilizaciji smeta različitost?